

חוקת הבתים פרק שלישי בבא בתרא

מ.

עין משפט
גזר מצוה

צב א מיי פ"א מהל טוען
הלכה א פתג עשין טז
טוש"ע ח"מ ס' קמו סעיף
ה:

צד ב מיי פ"י מהל
מכירה הל' א פתג עשין
פז טוש"ע ח"מ ס' קמ"ה
סעיף א:

צד ג מיי פ"א מהל
מלוה הל' א פ"ו מהל
טוען הל' ב פתג עשין טז
טוש"ע ח"מ ס' לט סעיף ב

ז וסי' פא ס"ח ופעי' י ועיין
מה שכתב המ"מ בפ"ה
מהל מכירה הלכה ט:
צד ד מיי פ"א מהל מלוה

הלכה א פתג טז
טוש"ע ח"מ ס' לט סעי' ג
ועיין מהל פ"ה מהל
מכירה הלכה ט ובמ"מ ט

זכורו ופעי' ח"מ ס' קפט וסי'
קא סעיף א:
צד ה מיי פ"ו מהל עדות

ועיין מהל פ"ה מהל
מכירה הלכה ט ובמ"מ ט
זכורו ופעי' ח"מ ס' קפט וסי'
קא סעיף א:

צד ו מיי פ"א מהל מלוה
הלכה א פתג עשין טז
טוש"ע ח"מ ס' לט סעיף ג:
צב ז מיי פ"י מהל מכירה

הל' ב פתג עשין פז
טוש"ע ח"מ ס' קמ"ה סעיף
ה:

מדעת מוכר ושטר מתנה מדעת נותן ושטר מלוה מדעת א ליה ועדות
נמי לא חשיב דמפיהם ולא מפי כתבם ופי"ש"י ז"ל חומש שלא יכתבו
עדותן באגרת ושלחו לז"ד וי"ל דתקנת חכמים היא שיהא חשבו
עדות כדי לנטל החוקה צדקות כל דהו שצדצר מועט מצטלים החוקה
דהא אפילו יתברר לנו שלא שמע

המחזיק מחאה מהני לנטל החוקה
וגם צמודעא תקנת חכמים היא להליל
הנאנס וקיום שטרות נמי משום
דמעשה ז"ד הוא וכל מעשה ז"ד
נכתב שלא מרצון החייב ועוד אומר
ר"י ששמע מן ר"ת שנהגים לשלח
העדים עדותם באגרת לז"ד וחשיב
עדות והא דדרשנין בספרינו מפיהם
ולא מפי כתבם לא אהא אלא למועטי
דוקא אלס שאינו צר הגדה א חזל ראו
להגדה אין הגדה מעכבת זו והא
לאמרנין צפ"צ דכתובות (עד ד.)
כותב אדם עדותו על השטר ומעדי
עליה אחר כמה שנים והוא שזכר
מעלמו אבל אין זכר מעלמו לא א היינו
כשאינו מוילא כתב דיו צפ"ד ועוד
שמא עד אחד ככתב אין חשבו עדות

שאינו שטר אלא צ"ל להכי לא מהני צההיא דכתובות אפי' יואל כתב דו

אלא א"כ זכר צראיית עדות וז"ע צההיא דעד אחד ככתב בגט פשוט י
(לקמן דף קסה. ועם ד"ה אה"א) וא"ת מאי קמ"ל דאין ל"ל כתובו פשיטא
כיון דזכותו הוא ובמחאה איכא למימר דניקטו ביה ואין ל"ל כתובו אגב
אחריו ולא אהא לאשמעינן במחאה אלא שהיא צפני ז' אבל צמודעא
קשה למאי אילטרין וי"ל דאהא לאשמעינן דלע"פ שלא צוה להס
לכתבו והס כתבו שזוה כשרה ולא מייחזי כשקרא דמסתמא לפיכך
מחה או מסר מודעא צפניהם כדי שיכתבו י' קנ"ו בפני ב' ואין צריך
ב'. אומר ר"ת דלא אהא למועטי שלא יאה שזב קנין כשנעשה
שלא צפני שנים' דהא אמרינן בקדושין (דף סה:) דלא איצרו סגדי
אלא לשקרי ואמר' ב' הובז (צ"מ דף קמ. מו.) גבי היה עומד בגורן כו'
ואי אמרינן מטבע נקנה בחליפין וניקנינהו ניהליה אגב סודר ומפרק
דלית ליה סודר ולקנינהו אגב קרקע דלית ליה והא עומד בגורן קמני
כשאינו שלו איכפל תנא לאשמעינן בגבדא ערטילאי דלית ליה כלום
אלא ש"מ דאין מטבע נקנה בחליפין ואי לא חשיב קנין בלא עדים
לישנין דליכא עדים' ועוד דפ"ק דסנהדרין (דף ק.) אמרו רבנן פשרה
ביחד אע"ג דפשרה צעיל קנין כדמסיק התם: ואין צריך לומר
בתרבו. וכתבין בלא רשותו כל זמן שלא חזר בו' ומיהו יכול לחזור
בו כדאמרין לקמן ב' המוכר את הספינה (דף קמ. עו.) וכל שצדה
זו לפלוני וכתבו לו את השטר חוזר בשטר ואינו חוזר צדה והא
לאמרנין צריש אע"פ (כמוצו דף נה. ועם ד"ה כמוצו) כתבו וחתימו
והבו ליה קנו מיינה לא כריך לאימלוכי ביה לאו דוקא משום דלמר להו
כתבו דלפי' לא אמר להו נמי כדאמרין הכא אלא משום דבעי למימר
לא קנו מיינה כריך לאימלוכי ביה אע"ג דלמר להו כתבו: ק"ו
שטרות בשלשה. אע"ג דר"נ גופיה ס"ל בסנהדרין (דף ק.) צ' שדנו
דיניהם דין קיום שטרות שאני כדפ"ה דאי ליכא אלא ב' מה י"ש צין
קיום שטר לשטר שלמעלה הימנו הכא תרי חתימי והכא תרי חתימי
ודומה לז' עדים ששמעו מפי עדים שלמעלה שהשטר כשר ועד מפי
עד פסול אבל כשהם ג' ניכר שהם צ"ד שהעדו עדים לפניהם על כתב
ידם והכשירו השטר ודומה לפסק דין והא לאמרנין צפ' ז' דכתובות
(דף כב. ועם ד"ה והלגה) א' שישבו לקיים את השטר ומת אחד מהן כריכי
למיכתב צמותא תלתא הוינא וחד לימיהו ואמר ר"נ ואי כתב ביה צי
דינא תו לא כריך ודלמא צ"ד חנוף הוא דלמר שמואל צ' שדנו דיניהן
דין דכתב ביה צי דינא דרבנן דצי רב אשי ודלמא רבנן דצי רב אשי
כשמואל סבירא להו לא שמואל סבירא דקיום שטרות צפניה' אלא
ה"פ ודלמא רבנן דצי רב אשי סבירא להו צקיום שטרות כדשמואל
צעלמא אבל שמואל מני סבר שפיר דקיום שטרות צג' אע"ג דצעלמא
צ' שדנו דיניהן דין כמו ר"נ וא"ת צ' דרב נחמן גופיה קאמר צצ"מ
(דף ל.) גבי עובדא דאיסור גיורא ורב פפרא עבד עסקא וכו' משמע
התם דמרי לאו צ"ד מדקאמר ליה זיל אייתי לי תלתא דפלגת קמיייהו
א"נ תרי מגו תלתא וי"ל דהתם מייירי דלא עשאן צ"ד בפירוש אלא פלג
קמיייהו צפתס הלכך אי קמי תרי פלג נראה דלעשותן עדים נכתוין
ואי קמי תלת פלג נראה דלעשותן צ"ד נכתוין אבל צקיום עשאן
צ"ד בפירוש צפניהם סג' ונ"ע מוס' גיטין לז' ד"ה ורב נחמן:

אמאן ד"א ציית דינא ב'. תימה מודעא דמאי אי דגיטין ודמתנה
גלוה מילתא הוא דודאי הוא אנוס צשום ענין שאין יכול לזכ
לצית דין' ואי דוציני והא אמר רבא לא ככתבין מודעא אוציני ובי"ת
רבא ורב יוסף לית להו דרבא מ"מ הוה ליה למיפרך ולשנויי כדפריך
צקמוך אנהרדעי ועוד והא אציי ורבא גופייהו דלמרי תרוייהו אפי'
עלי ועליך א"כ לא איירי צמודעא דוציני וכו' והוא מעשה דפרדיסא
לא שייך הכא דלפי' ציית דינא פשיטא דכתבין:

איכא

וכן מודעא צפני שנים. מי שאנסוהו למכור וליתן את שלו צעל כרוח
ולכתבו שטר מכירה או מתנה צפני עדים כריך להודיע קודם לכן
לשני עדים ולומר דעו לכם שמכירה (ה) זו או מתנה של שדה זו
שאינו רוצה לעשות לפלוני שלא צרצון נפשי אעשה כי אונסני ומכריחני

צעל כרוחי ולא יהיה ממש צדומו שטר
שאעשה והיוס או למחר תצנעא ליה
צדינא ומרענא לשטרא אפומיינו
שמקמתי מודעא לפניכס קודם
שנעשה השטר. ודוקא קודם כתיבת
השטר אבל אחרי כן אין המודעא שזה
כלום דלס כן כל השטרות צצעלס
כשיתחרט אחר שנעשו ונמקרו
כצטרות יצא לפוסלן: ואין לריך לומר
צמוצו. שטר מודעא. כללל דמילתא
כל מידי דזכות הוא לו אין העדים
צריכין ליעול הימנו רשות. והא ללא
כילי ותני להו ולימא מחאה מודעא
וקנין צפני ז' ואין כריך לומר כתבו
היינו משום דרבא קאמר להו משמיה
דר"נ ולא צחד יומא שמעינהו אלא
כל מילתא שמעה צפני נפשיה והדר
צצרינהו רבא כחלל כסדר כמו
ששמען. והיינו דכתבין ציעול מודעי צצטרי מכירה ומתנה דמתנה

לא תועיל המודעא כדמוכח צצריכין צפרק האומר צסופו (דף קה):
גבי גט דמתני ציעול המודעות והוא הדין לכל השטרות: הודא
צפני ז'. אדם שמודה לחבירו צפני ז' שחייב לו מנה ל"ל כתבו צציוס
הוה לכתבו לו שטר למלוה לעדות דכל שעה שירצה לגבות חובו יוציא
שטרו על הלוה אבל שלא צצרות לוח אין כותבין לחוב הוא לו וכיון
דעל הלוה לכתבו והוא לא צוה איכא למימר דלא יימחא ליה לעשות חוב
שחייב מלוה צצטר דעד השתא הוה מלוה על פה ואע"ג דהוה צפני
עדים נחמן הוא לומר כל שעה שירצה פרעתי דקיי"ל (לקמן קע.)
המלוה לחבירו צעדים א"ל לפערו צעדים ועכשיו צקיש צידו שטר אין
הוה נחמן לומר פרעתי אלא א"כ יציא עדים צפרע צפניהם אפילו
הוציא המלוה על הלוה כתב ידו של לוח שהוא חייב לו גובה מנכסים
צני חורין ואינו נחמן לומר פרעתי כ"ש צצטר שיש צו עדים: קנין.
סודר על כל דבר צפני ז' ולא צעי תלתא. ומשום דגבי קיום שטרות
אמר ג' הוצרך לפרש בכל הני דדי צפניהם: ואין ל"ל צמוצו. כדמפרש
טעמא לקמן: קיום שטרות צג'. מי שיש לו שטר על חבירו וחושש
שמא ילכו העדים למדינת הים או ימותו וכשיצא לגבות חוב הכתוב
צצטר יטעון הלוה כי פרוע הוא או מוויף הוא וילטרך לקיים שטרו
צנעדים הנכסירם חתימת ידי עדים צצצטר ולא ימלא כליד יעשה
הולך לז"ד ומביא העדים עמאן ומעידין על חתימת ידיהן צפני ז"ד
והס כותבים צסוף השטר למטה מחתימת העדים צמותא תלתא כחלל
הוינא ונפק שטרא דא קדמנא ואתו פלוני ופלוני ואסהידו אחתימות
ידיהו ואשיכרנהו וקיימנהו כדחזי וחומתים צו ג' הדיינים והוא הפק
וגם אשרתא דייני. ולכך כריך ג' דשנים שדנו דיניהן דין אלא שנקראין
צ"ד חנוף צסנהדרין (דף ק.) והכא אפי' דיעד נמי לא דל"כ מה י"ש
צין הנפק לשטר שלמעלה הימנו הכא תרי חתימי והכא תרי חתימי
ודומה לז' עדים ששמעו מפי עדים שלמעלה שהשטר כשר
ועד מפי עד פסול אבל כשהם ג' והן צ"ד זו עדות גמורה שהעידו
על חתימת ידן לפני צ"ד והכשירו צ"ד את השטר ועכשיו חותמין צ"ד
ששטר זה כשר הוא ודומה לפסק דין: אמר רבא אי קשיא לי. כל
הך דינא דלמר לי רב נחמן גבי קנין לחוד הוא דקשיא לי האי קנין
למאי מדמי ליה רב נחמן אי כמעשה צ"ד דמי ומשום דדומה לדין של
דיינין שמוציאים מזה ונותנין לזה ואף עדי קנין ע"י עדותן שראוין
צקנין יוצא ממון או צצעת הקנין מיד המקנה ליד הקונה ומשום דמי
למעשה צ"ד קאמר ר"נ אין ל"ל כתבו אלמא' אע"ג דחוב הוא
למקנה לכתבו שטר וליפוט זכותו של קונה אפ"ה כותבים העדים בלא
רשותו כדין כל מעשה צ"ד שכה צ"ד יפה והפקירן הפקר לכתבו כל
הנעשה צפניהן וא"כ ליצעי ג' כקיום שטרות: ואי לאו כמעשה צ"ד
דמי. ומשום הכי קאמר דסגי צ' אמאי אינו ל"ל כתבו והלא חוב
צו לכתבו בלא רשותו: לעולם לאו כמעשה צ"ד. דהא ודאי סהדומא
צעלמא הוא ומשום הכי סגי צ' צ' דסתם קנין לנתיבה עומד. משום
דאין לאחר קנין כלום דחיון דמקנה ליה צסודר צפני עדים וממהו
להקנותו מיד קנינו מחדשה עד שלך וימשוך צצמלטלין או ילך
ויחזיק צצקרקעות מתכוין הוא להקנותו בעין יפה ומסתמא רוצה
שיכתבו לו כדאמר צכתובות צפ' אע"פ (דף נה.) אמר לעדים
כתבו וחתימו והבו ליה קנו מיינה לא כריך לאימלוכי ביה כשירצו
לכתבו השטר שנהא חזר דסתם קנין לנתיבה עומד אבל לא קנו מיינה
איכא למ"ד התם כריך לאימלוכי ביה ואע"ג דליוס צהדיא לכתבו
לו: אמאן דלא צייס דינא. סרבן צדין דאי ציית דינא לימא ליה לא
איסת דאי קאניס לך אמאי לא תצנעא ליה צדינא: אפי' עלי ועליך.
לדייתמין דינא ראו לכתבו עלינו מודעא דיימנין דאין צ"ד מוזמין מיד:

ללא

(א) צכ"י אהא: אלא אע"ג.
ק"מ. ג וכן הוא צצמות
לא: גיטין ע"א. א ונ"ע
מוס' יצמות לא: ד"ה דחזי
וסי'. ד ונב"מ שלפניו לא
מוכר רב נחמן אלא רבא צר רב
הוה הוא דקאמר זיל אימי
תלתא וכו' וי"ל דגס' מוס'
היך ק' צכנו"י דהתם מייס'
סוף הסוגיא לז. דל"ל לאו מי
אימנר עליה וכו' אמר רב נחמן
וכי קאמ קסה.

הגהות הב"ח

(א) רשב"ם ד"ה וכן מודעא
וכי דעו לכם שמכירה או
ל"ל ותיבת זו נחמק:

מוסף תוספות

א. דומיא דספר המקנה
בענין ריש"ב. כדאמרין
(סוחרות קג.) כל שאין
ראוי לביעה בילה מעכבת
בו. מוס' יצמות לא: ג. מה
בכך. יבא שטרו בב"ד.
מכות כ' מדר"ג וי' ויחן.
א. דן צד אחד ככתב ועד
אחד בעל פה אין מצטרפין
דמשמע הא שנים בשטר
אפי' בשתי אורות
מצטרפין. מוס' מכות: כ'
וע"ש מה ש' מוס' קמ"ה
ע"ו. ה. וליהרוך א'
דחוס' י"ל דס"א אע"פ
שתקנת חכמים אהא
תועיל המחאה בלא דעת
המערער אע"ג דאין הודי
דינא ליה שיכתבו ב"מ
דעת חד מיינהו קיימ'
קמ"ל דמועיל לראיה
אע"פ שכתב שלא מדעת
שניהם. ש"מ"ק צסס מוס'
ה"א. א. אלא היך קנין
הורגל בפני שנים א"צ
לומר כתבו. מוס' קמ"ה
סה: ו. וכי האי גונא
מילתא דשיכוחא הוא אפי'
בגורן אלא עבדי וקריבו.
ר"ן. א. דן ומסתמא כל
כמה דלא הדר ביה רוצה
הוא שכתבו. מוס' סנהדרין
טט: ו. דהא רב נחמן
ס"ל כשמואל בפ"ק
דסנהדרין (ג.) דשנים שדנו
דיניהן דין ורי נחמן גופיה
סבר דקיום שטרות
בשלשה. מוס' מכות כ'
י. עיין רשב"ם בסוגיין
בע"כ בדי"ה גלוה מילתא.